

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 20Co/64/2014
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8513201474
Dátum vydania rozhodnutia: 29. 09. 2015
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Michal Boroň
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2015:8513201474.3

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Michala Boroňa a sudcov JUDr. Petra Straku a JUDr. Antónie Kandravej v právnej veci navrhovateľa CD Consulting s.r.o., IČO: 26429705, Nagano Office Center, K červenému dvoru 3269/25a, 130 00 Praha 3, Česká republika, právne zastúpeného spoločnosťou Fridrich Paľko, s.r.o., IČO: 36864421, Grösslingova 4, 811 09 Bratislava, proti odporcovi Z. O., Y. XX, XXX XX N. Y., o zaplatenie 414 Eur s príslušenstvom, o odvolaní navrhovateľa proti rozsudku Okresného súdu Stará Ľubovňa č. k. 1C 69/2013-21 zo dňa 12. 8. 2013 jednohlasne takto

rozhodol:

P o t v r d z u j e sa rozsudok.

odôvodnenie:

Napadnutým rozsudkom Okresný súd Stará Ľubovňa (ďalej len „súd prvého stupňa“) návrh zamietol.

Svoje rozhodnutie okrem iného odôvodnil tým, že cit.:

„V zmysle § 3 ods. 2 zákona č. 258/2001 Z.z. v znení účinnom v čase vystavenia zmenky spotrebiteľom je fyzická osoba, ktorej bol poskytnutý spotrebiteľský úver na iný účel ako na výkon zamestnania, povolania alebo podnikania - účel poskytnutého úveru pritom možno zistiť iba z príslušných zmluvných dokumentov (napr. či je v nich povolanie, podnikanie či zamestnanie náležite špecifikované alebo iba uvedené všeobecne za účelom obídienia prísnejšej - spotrebiteľskej - právnej úpravy), ktorými bol založený právny vzťah, ktorý v tomto konaní predložená zmenka mala zabezpečiť; zároveň treba poukázať aj na ustanovenie § 2 písm. a/ zákona č. 250/2007 Z.z. v znení účinnom v čase vystavenia zmenky (na účely tohto zákona sa rozumie spotrebiteľom fyzická osoba alebo /pozn.: dokonca/ právnická osoba, ktorá nakupuje výrobky alebo používa služby pre osobnú potrebu alebo pre potrebu príslušníkov svojej domácnosti), v zmysle ktorého taktiež možno vyvodiť to, že len podrobným preskúmaním zmluvných dokumentov zakladajúcich právny vzťah, v súvislosti s ktorým bola zmenka vystavená možno vyvodiť záver, či išlo alebo nešlo v danom prípade o spotrebiteľský právny vzťah, čo však navrhovateľ súdu svojim postupom v zmysle podania doručeného súdu 28.5.2013 neumožnil.

Vzhľadom na všetky vyššie uvedené skutočnosti (a znenie § 4 ods. 6 zákona č. 258/2001 Z.z. a § 2 písm. a/ zákona č. 250/2007 Z.z. účinným v čase vystavenia zmenky) má súd za to, že, osobitne v dôsledku postupu navrhovateľa, ktorý po výzve súdu danej mu podľa článku 4. ods. 4. Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007 návrh nedoplnil a nepredložil požadované listiny, v dôsledku čoho nie je možné náležite preskúmať dôvodnosť a oprávnenosť návrhom uplatnených nárokov (čo práve kvôli formálnosti zmenkového práva, na ktorej navrhovateľ napriek ustanoveniam § 4 ods. 6 zákona č. 258/2001 Z.z. a § 2 písm. a/ zákona č. 250/2007 Z.z. účinným v čase vystavenia zmenky zotrúva, za takého stavu znemožňuje súdu už v tomto štádiu konania //aj s poukazom na účinky indosamentu zmenky podľa § 20 ods. 1 zákona č. 191/1950 Zb., vzhľadom na jeho vyššie zistený

čas vyplývajúci priamo z podaného návrhu, podľa názoru súdu pritom za súčasného stavu bez potreby osobitných námietok zo strany odporcu - i keď samotná zmenka je stále platná// riadnym posúdením a preskúmaním samotného zmluvného vzťahu a jeho podmienok zabezpečiť spravodlivú ochranu prípadných odôvodnených práv navrhovateľa tak, aby súčasne s tým nedochádzalo k porušovaniu práv a právom chránených záujmov odporcu), že v danom prípade ide zo strany navrhovateľa o uplatňovanie práva takým spôsobom, ktorý je v rozpore s dobrými mravmi, v dôsledku čoho súd podaný návrh hodnotí ako neprípustný, pričom v zásade takýto výkon práva, takéto uplatňovanie práva, ani nemôže požívať právnu ochranu.

Preto súd podľa čl. 4. ods. 4. Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007 navrhovateľom podaný návrh zamietol.

V Nariadení Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 861/2007 nie je uvedené, akou konkrétnou formou rozhodnutia (rozsudok, uznesenie) rozhodne súd, ak zamietá návrh podľa čl. 4. ods. 4. uvedeného nariadenia. Najbližšia úprava v O.s.p. je pritom obsiahnutá v § 43 O.s.p. upravujúcom odmietnutie návrhu na začatie konania v prípade, ak navrhovateľ ani v lehote určenej mu súdom neodstráni vady návrhu na začatie konania. Vzhľadom na znenie slovenskej verzie vyššie uvedeného nariadenia a v poslednej vete jeho čl. 4. ods. 4 výslovne vyjadrené „zamietnutie“ návrhu, súd napriek tomu, že v danom prípade v podstate nejde o meritórne rozhodnutie, zvolil ako formu rozhodnutia, vzhľadom na výrok o „zamietnutí“, rozsudok.

Podaním doručeným súdu dňa 14.6.2013 oznámilo svoj vstup do tohto konania v pozícii vedľajšieho účastníka na strane odporcu Združenie na ochranu občana spotrebiteľa HOOS, ktoré uvedeným podaním súčasne uplatnilo nárok na náhradu trov konania.

O náhrade trov konania účastníkov, ako aj vedľajšieho účastníka, však súd nerozhodoval, a to z dôvodu, že v tomto štádiu konania súd rozhodol o zamietnutí návrhu z dôvodu jeho nedoplnenia a jeho neprípustnosti, ako je uvedené vyššie, teda iba z procesných dôvodov, z čoho je podľa súdu zrejmé, že v tomto štádiu rozhodovania odporcovi a vedľajšiemu účastníkovi účelne vynaložené trovy ešte ani nemohli vzniknúť; u navrhovateľa vzhľadom na výsledok tohto konania niet dôvodu na priznanie náhrady trov. Obdobne aj podľa § 43 O.s.p. ak súd odmietne návrh na začatie konania, taktiež v rozhodnutí o odmietnutí nerozhoduje o trovách účastníkov.“

Proti tomuto rozsudku podal v zákonom stanovenej lehote odvolanie navrhovateľ. V odvolaní okrem iného uviedol, že nemá vedomosť o iných vzťahoch o iných vzťahoch medzi pôvodným vlastníkom zmenky a vystaviteľom zmenky (v tomto konaní odporcom). Navrhovateľ je vlastníkom cenného papiera, ktorý nadobudol na základe indosamentu. Žiadne iné informácie, či dokumenty navrhovateľ k zmenke nemá a v zmysle platného právneho poriadku ani nepotrebuje mať na to, aby mohol uplatňovať práva s týmto cenným papierom spojené. Požadovanie iných dokumentov ako originálu zmenky pri uplatnení zmenkového nároku, predovšetkým pri uplatnení nároku zo strany indosatára, je neprípustné a nezákonné. Prvostupňový súd dospel k rozhodnutiu na základe aplikácie nesprávnych právnych predpisov, ako aj nesprávnej interpretácii príslušných právnych predpisov a práva Európskej únie. Navrhovateľ zásadne trvá na tom, aby súd konal v zmysle právneho poriadku a vyhol sa kreovaniu svojej preskúmačej právomoci tam, kde mu to právny poriadok neumožňuje. Právny poriadok neumožňuje súdu preskúmať a na prejednávajúcu vec vzťahovať zmluvné vzťahy, ktoré s danou vecou nesúvisia a podľa právneho poriadku nemôžu súvisieť. Odvolateľ ďalej uviedol, že v neposlednom rade je potrebné zdôrazniť, že navrhovateľ skutočnosti o existencii iného vzťahu medzi pôvodným majiteľom zmenky a odporcom vôbec netvrdil, teda nebol nositeľom dôkazného bremena. Súd prvého stupňa si sám vytvoril pochybnosť (nie reálny poznatok z vykonaného dokazovania, ale čistý, ničím nepodložený dohad) o tom, že by medzi predchádzajúcim majiteľom zmenky (ktorý ani nie je účastníkom tohto súdneho konania) a odporcom mohol existovať iný (navyše celkom samostatný) záväzkový vzťah, než aký je predmetom tohto súdneho konania. Súd teda vykonštruoval tvrdenie, ktoré žiadal aby navrhovateľ preukázal. Súd môže v sporovom konaní svoje rozhodnutie zakladať len na takých tvrdeniach, ktoré sú produkované účastníkmi konania a nie na tvrdeniach, ktorých pôvod súd nachádza v iných konaniach a tieto tak nie sú výsledkom dokazovania. Odvolateľ poukázal aj na rozsudok Najvyššieho súdu ČR zo dňa 22. 8. 2002 sp. zn. 25Cdo 1839/2000, uznesenie Krajského súdu v Prešove sp. zn. 10Co 79/2013 z 5. 9. 2013, uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 43CoZm 10/2013 z 21. 11. 2013 a navrhol, aby odvolací súd zmenil rozsudok súdu prvého stupňa a priznal mu náhradu trov odvolacieho konania.

Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) preskúmal vec spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo podľa zásad uvedených v § 212 zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len O.s.p.), bez nariadenia pojednávania (§ 214 O.s.p.). Oznámenie o verejnom vyhlásení rozsudku bolo zverejnené na úradnej tabuli súdu. Odvolací súd dospel k záveru, že prvostupňový súd rozhodol vo výroku vecne správne.

Odvolací súd si až na nižšie uvedené odlišné závery v podstate osvojuje náležité a presvedčivé odôvodnenie zo strany prvostupňového súdu, na ktoré poukazuje a na zdôraznenie správnosti rozsudku a v súvislosti s odvolacími dôvodmi dopĺňa.

Spotrebiteľská zmenka

Ak zmenka vznikla na zabezpečenie splnenia dlhu zo spotrebiteľskej zmluvy, ide o spotrebiteľskú zmenku, v rámci ktorej existujú odlišnosti oproti zmenke z iného právneho vzťahu. Jednou z odlišností spotrebiteľskej zmenky je zohľadnenie kauzy právneho vzťahu, z ktorého zmenka vznikla. Ďalšou odlišnosťou spotrebiteľskej zmluvy je ex offo súdna kontrola neprijateľnosti podmienok zmluvy, z ktorej zmenka vznikla a zmluvných podmienok jej vyplnenia. To platí aj v právnych veciach podľa nariadenia č. 861/2001, v ktorých je spotrebiteľ odporcom.

Ak žalobca predložil zmenku, na ktorej vydanie má právo odporca, súd neposkytne navrhovateľovi právnu ochranu. Výkon jeho práva ako držiteľa zmenky v takomto prípade bez právneho dôvodu zasahuje do práva odporcu na vydanie totožnej zmenky. Súd neposkytne ochranu ani v prípade, ak sa žalobca domáha na súde plnenia po použití nekalej obchodnej praktiky.

Za nekalú obchodnú praktiku sa považuje aj konanie dodávateľa vrátane zmenkového nástupcu, ktorým vyžaduje od spotrebiteľa, aby vykonal plnenie z neprijateľnej zmluvnej podmienky.

Odvolací súd z vlastnej činnosti a porovnaním rozhodovacej činnosti iných súdov môže pomerne spoľahlivo konštatovať, že pôvodný veriteľ spoločnosť POHOTOVOSTĚ, s.r.o. v početných prípadoch urobila predmetom súdnych konaní plnenia z neprijateľných zmluvných podmienok. Týka sa to najmä neprijateľnej sankcie 91,25 % ročne p.a. per annum (0,25 % denne p.d. per diem), zmenkových úrokov 91,25 % p.a., ktoré drasticky spôsobili zvýšenie zadlženia spotrebiteľov, neprimerane vysokej zmluvnej pokuty za „porušenie zmluvných povinností“ (vo veci úver 300,- Eur, pokuta 312,- Eur a nad to úroky z omeškania), netransparentného administratívneho poplatku predstavujúceho až dve tretiny celkového poplatku za úver, v danom prípade takmer vo výške 100% (úver 300,- Eur na 12 mesačných splátok za poplatok 288,- Eur; porov. rozsudok súdneho dvora C-143/13), neprijateľnej rozhodcovskej doložky, neuvedenia RPMN v zmluvách o spotrebiteľskom úvere a pod.

Spoločnosť POHOTOVOSTĚ, s.r.o. pôvodne uplatnila práva z úverovej zmluvy na rozhodcovskom súde, ktorý jej návrhu v celom rozsahu vyhovel (Stály rozhodcovský súd Slovenskej rozhodcovskej a.s.). Exekúciu však všeobecný súd nepovolil a to pre neprijateľné zmluvné podmienky.

Obsah spisu potvrdzuje, že po nepovolenej exekúcii spoločnosť POHOTOVOSTĚ, s.r.o. indosovala zmenku, (podpísanú pri dojednávaní vyššie uvedeného úveru) na žalobcu CD Consulting s.r.o.

Je evidentné, že pôvodný veriteľ uplatnil v minulosti na súde plnenia z neprijateľných zmluvných podmienok a že po nepovolení exekúcie pre rozpor s dobrými mravmi sa tento krát uplatňujú v podstate obdobné plnenia, len ich uplatňuje žalobca CD Consulting ako indosátar zo zmenky a to podľa nariadenia. Podľa žalobcu sa v jeho prípade absolútne nemá prihliadať na vzťahy z úveru.

Zmenka je vystavená ako vlastná vistazmenka, ktorá spĺňa náležitosti čl. I § 75 zák. zmenkového a šekového, v dôsledku čoho ak by išlo len o túto parciálnu náležitosť, išlo by o platnú zmenku. Z obsahu listiny je úplne zrejmé, že veta „na platenie predložiť v lehote 4 rokov od vystavenia“ je len doložkou, ktorou sa v zmysle § 34 ods. 1 (v spojení s § 77 ods. 1) ZZŠ predlžuje lehota na prezentáciu zmenky. Zmenka je splatná pri predložení (už cit. § 34 ods. 1 ZZŠ).

Kauzálne námietky

Výhrada odvolateľa proti posudzovaniu kauzy úveru v predmetnej zmenkovej veci je v podstate v odvolaní dominantná a odvolateľ ju niekoľkokrát opakovane uvádza.

CD Consulting v návrhoch uvádza, že „nemá vedomosť o potenciálne existujúcich vzťahoch odporcu a predchádzajúceho majiteľa zmenky“.

CD Consulting nadobudol zmenku indosamentom, ktorý je dostatočne určitý a platný. Samotný indosament oprávňuje (§ 14 ods. 1 ZZŠ) indosatára na vymáhanie práv zo zmenky vo vzťahu k zmenkovému dlžníkovi. Základom (dôvodom) každého indosamentu je však určitá dohoda medzi indosantom a indosatórom o tom, že indosant prevedie zmenku na indosatára (Kovařík, Z.: Zákon směnečný a šekový. Komentář. CH BECK 2014, s. 84), keďže ani indosamentom nemožno indosatórovi zmenku „nanútiť“, ale tento ju musí akceptovať.

Ustanovenie § 17 ZZŠ odkazuje na okolnosti „nadobúdania zmenky“ na strane indosatára. Indosatórovi teda možno robiť námietky, ak pri nadobúdaní zmenky konal vedome na škodu dlžníka, teda v podstate, ktorý pri nadobúdaní zmenky nekonal dobromyseľne (uznesenie NS SR 3Obo/3/2007). „Vedomé“ konanie odkazuje na rozhraničenie úmyslu a vedomej a nevedomej nedbanlivosti, pričom v spojení s citovaným názorom NS SR by sa zrejme mali brať na zreteľ aj kritériá uplatňované judikatúrou k dobromyseľnosti v občianskom práve.

Dobromyseľnosť nadobúdateľa treba posúdiť s prihliadnutím na všetky okolnosti, či v čase nadobúdania zmenky vedel o tom, že medzi indosantom a dlžníkom existuje určitá dohoda, resp. že zmenka kryje určitý kauzálny vzťah. Ak vedel, treba posúdiť otázku, či sa mohol spoliehať na to, že takýto vzťah je platný a že dlžník z tohto vzťahu nemohol uplatňovať žiadne námietky.

Dobromyseľnosť indosatára CD Consulting je vylúčená z dôvodu, že každá zmenka v hornom rohu obsahuje číslo, ktoré je číslom príslušnej úverovej zmluvy (to možno zistiť porovnaním so spisom). Pri nadobúdaní takého veľkého a masového množstva zmeniek, ktoré sú označené rôznymi číslami v hornom rohu a ku ktorému indosant (POHOTOVOSTĚ) musel poskytnúť určité údaje o platení, možno vychádzať z toho, že indosatár vedel, že určité kauzálne vzťahy existujú, ale spoliehal sa na to, že nebudú mať na jeho zmenkové práva vplyv. Vzhľadom na to možno tvrdiť, že pri nadobúdaní zmenky konal na škodu dlžníka.

Tvrdenú dobromyseľnosť spochybňuje kolízia medzi POHOTOVOSTĚou a CD Consulting-om. Oboch ich zastupuje tá istá advokátska kancelária (Fridrich Paľko), JUDr. O. „K.“ bol až do roku 2012 konateľom CD Consulting-u.

Odvolací súd sa z uvedených dôvodov nestotožňuje s odvolaním v tej časti, v ktorej žalobca namieta skúmanie kauzy pôvodného právneho vzťahu, ku ktorému predstavuje predmetná zmenka zabezpečenie. Odvolací súd poznamenáva, že Slovenská vláda v pripomienkach k prejudiciálnej otázke v obdobnej právnej veci okrem iného uvádza cit.

„Napriek tomu, že takáto charakteristika zmeniek je daná medzinárodnými predpismi, je potrebné prihliadať aj na systém ochrany spotrebiteľa v práve EÚ, ktorý vytvoril určité minimálne požiadavky, ktoré je potrebné uplatniť aj vo vzťahu k inštitútu zmeniek. Zákonodarca EÚ totiž pamätal pri vytváraní rámca ochrany spotrebiteľa v oblasti spotrebiteľských úverov aj na požiadavku zabezpečenia minimálnej úrovne ochrany spotrebiteľa v členských štátoch, ktoré spotrebiteľovi umožňujú využívať zmenky. Uvedenú požiadavku zakotvovala smernica 87/102/EHS, ktorá sa uplatňovala aj v čase vystavenia zabezpečovacích zmeniek vo veci samej. Podľa jej čl. 10, „[členské štáty, ktoré v spojitosti s úverovou zmluvou povoľujú spotrebiteľovi: a) uskutočniť platbu prostredníctvom zmeniek, vrátane dlžných úpisov; b) dať záruku prostredníctvom zmeniek, vrátane dlžných úpisov a šekov, zabezpečiť, že spotrebiteľ je vhodne chránený, ak používa tieto nástroje danými spôsobmi“ (C-558/2013 CD Consulting v. Vasko pozn. prejudiciálna otázka vyškrtnutá po tom ako CD Consulting zobral žalobu späť, C-328/14 CD Consulting v. Pančurová, pozn. prejudiciálna otázka vzatá späť po tom ako CD Consulting zobral odvolanie vo všetkých spojených veciach späť).

Ex offio súdna kontrola zmluvných podmienok

Už cit. ustanovenie § 17 ZZŠ neustanovuje výslovne, kto a aké námietky uplatňovať môže, ale kedy ich uplatňovať nemožno. Záver, kto a kedy ich uplatňovať môže, tak z tohto ustanovenia vyplýva len a contrario (Kovařík, s. 96). Citované ustanovenie tak výslovne nezakazuje, aby súd na kauzálne námietky prihliadal ex offa.

To je dôležité z hľadiska práva EÚ. Súdny dvor EÚ totiž vo viacerých rozsudkoch týkajúcich sa smernice 93/13/EHS (počnúc C-240-244/98, Oceano Grupo Editorial, C-243/08, Pannon GSM) vyslovil, že národný súd musí mať možnosť skúmať neprijateľné podmienky v spotrebiteľských zmluvách ex offa, neskôr (C-137/08, VB Pénzügyi Lízing) dokonca vyslovil, že ich musí skúmať ex offa a (C-618/10, Banco Espanol de Credito), že odporuje európskemu právu, ak ich súd nemôže skúmať a limine (t.j. ak ich môže skúmať len ex post). V takých prípadoch musí národný súd vykladať národné procesné i hmotné právo konformne s právom EÚ.

Z § 17 ZZŠ nevyplýva zákaz skúmania kauzálnych námietok ex offa, takže toto ustanovenie pripúšťa i taký výklad, že ich skúmať možno. Nariadenie neobsahuje žiadne ustanovenie, ktoré by zakazovalo alebo neumožňovalo súdu skúmať kauzálne vzťahy, na ktorých krytie je zmenka určená. Čl. 7 ods. 3 nariadenia naopak hovorí, že súd v prípade pasivity žalovaného len „vydá rozsudok“, nehovorí, že žalobe musí vyhovieť.

Z uvedeného plynie, že nič nebráni súdu (a judikatúra SD EÚ to naopak vyžaduje), aby ex offa skúmal, či základom zmenky je spotrebiteľská zmluva a či táto zmluva neobsahuje neprijateľné zmluvné podmienky.

Odvolačný súd sa nestotožňuje s názorom KS BB v uznesení 41Cob/303/2014, pretože sa nesnaží o výklad slovenského práva v zmysle uvedených rozhodnutí Súdneho dvora EÚ, ale lipne na doslovnom znení § 17 ZZŠ. Judikatúra SD EÚ však vyžaduje skutočný výklad normy za použitia viacerých výkladových metód (systematika, teleologický výklad atď.). Navyše, z § 17 ZZŠ nevyplýva ani to, že by dôkazné bremeno o vedomom konaní na škodu dlžníka zaťažovalo vždy dlžníka (cit. ustanovenie nezní „...ak dlžník preukáže, že veriteľ konal vedome na jeho škodu“).

V slovenskom právnom poriadku navyše platí ustanovenie § 5b zákona č. 250/2007 Z. z., ktoré ukladá orgánu rozhodujúcemu o nárokoch zo spotrebiteľskej zmluvy prihliadať aj bez návrhu na námietky spotrebiteľa. Opäť teleologickým výkladom uvedeného ustanovenia možno dospieť k záveru, že z neho vyplýva aj právo skúmať, či vôbec ide o nárok zo spotrebiteľskej zmluvy, inak by toto ustanovenie nemalo zmysel. Z tejto povinnosti nie je vyňaté ani konanie podľa nariadenia 861/2007, ktoré v čl. 19 odkazuje na národné procesné právo a hmotné právo neupravuje vôbec.

Ustanovenie § 5b zák. č. 250/2007 Z. z. rieši aj problém, že § 53 ods. 1 druhej vety Obč. zák. ustanovuje, že zákaz neprijateľných podmienok sa v podstate nevzťahuje na hlavný predmet plnenia (v prípade úverovej zmluvy úver) a primeranosti ceny (teda sadzbu úrokov, na čo sa v praxi veľmi často zabúda). § 17 ZZŠ vykladaný vo svetle judikatúry SD EÚ by totiž opodstatnil len ex offa skúmanie iných podmienok (zmluvných pokút, sankcií, podmienok zosplatnenia, a pod.), nie však úrokovej sadzby resp. odplaty za úver (ktorá je pri Pohotovosti často skoro 100 %). Ustanovenie § 5b zák. č. 250/2007 Z. z. však oprávňuje súd aj na ex offa skúmanie týchto podmienok.

Odvolačný súd vychádza z judikatúry súdneho dvora, ktorý vo viacerých rozhodnutiach poukázal na to, že spotrebiteľ sa či už z dôvodu nevýhodnej vyjednávacej pozície alebo z dôvodu informovanosti dostáva do nevýhodnejšieho postavenia a túto nerovnováhu súd môže odstrániť ex offa zbavením účinku nečestných zmluvných podmienok (porov. Oceano Gruppo editoriale spojené prípady C-240 až C-244/98).

Nie je ničím výnimočným tiež vysledovať, že súdne konania v rôznych podobách sa stávajú priestorom na sofistikované právne konštrukcie, ktorými sa sleduje obohatenie sa na úkor iného a kým osoba konajúca s takýmto zlým úmyslom vyzerá ako odborne zdatný subjekt, tak obeť takéhoto konania odborne slabý a neskúsený spotrebiteľ je vo výsledku osobou nezodpovednou. Zmysel a cieľ súdneho konania a výkonu spravodlivosti ekvity sa pri nadmerne formalistickom prístupe úplne vytráca. Za

všetko hovorí výsledok takéhoto procesu, podľa ktorého je evidentne spotrebiteľ zaviazaný na plnenia z nečestných zmluvných podmienok v násobkoch k výške úveru.

Súd by mal mať na zreteli základný účel konania - poskytnutie spravodlivej ochrany subjektívnym právam účastníkov (porov. spravodlivosť nad formálne znenie zákona, správa prezidenta SR o stave republiky z 18. 06. 2015). Ústavne články o súdnej ochrane čl. 46 a nasl., čl. 6 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd spolu s občianskym súdnym poriadkom predstavujú všeobecné požiadavky spravodlivého procesu. Vzťah práva a spravodlivosti načrtol Český Ústavný súd keď v jednom zo svojich nálezov uviedol: „súd musí nielen rešpektovať právo, ale jeho výklad a aplikácia musí smerovať k spravodlivému výsledku. Právo musí byť predovšetkým nástrojom spravodlivosti, nielen súborom právnych predpisov ktoré sú mechanicky a formalisticky aplikované bez ohľadu na zmysel a účel toho, ktorého záujmu chráneného príslušnou normou“ (porovnaj nález Ústavního soudu ČR sp. zn. II. ÚS 222/07).

Súdny dvor zároveň judikoval, že existuje nezanedbateľné nebezpečenstvo, že priemerný spotrebiteľ nedokáže poukázať na nekalú povahu zmluvnej podmienky (spojené prípady C-240 až C-244/98). Vyhodnotenie zmluvnej podmienky ako nečestnej nie je jednoduchá záležitosť. Smernica indikatívnym spôsobom vypočítava, čo všetko sa má pritom zohľadniť (posúdenie zmyslu posudzovanej klauzuly, posúdenie ostatných zmluvných podmienok, ich porovnanie s ostatnými zmluvami, vyhodnotenie všetkých okolností prípadu a ii; čl. 4 ods. 1 smernice).

Z dôvodu existujúceho nebezpečenstva, že priemerne obozretný spotrebiteľ to nedokáže, je práve zo strany súdneho dvora judikovaná nevyhnutnosť ex offo súdnej kontroly. Je síce pravdou, že súdny dvor zvýšil nároky na spotrebiteľov a na ich aktivitu (porov. rozsudok C-34/13 Kušionová), ale vo vzťahu k tomu, aby sa snažili a urobili viac pre to, aby sa vec dostala pred súd. Vo veci Kušionová išlo o veci mimosúdného postihovania majetku spotrebiteľov bez posúdenia vecí súdom a o obavu z nerešpektovania princípu primeranosti a rozhodovania podnikateľov o výkone záložného práva pod vplyvom zisku.

Pokiaľ však už má vec sudca tzv. „na stole“ a preskúmava vec, tak podľa názoru odvolacieho súdu je povinný ex offo reagovať na nečestné konanie veriteľa a nečestné zmluvné podmienky a naplniť tak článok 6 smernice.

Ak má byť dôvodom nevykonanie ex offo súdnej kontroly podľa odvolateľa princíp vyššej právnej sily a prednostná záväznosť nariadenia, tak odvolací súd pripomína, že práve z dôvodu princípu vyššej právnej sily má prednosť princíp verejného poriadku. Súdny dvor stanovil jasnú požiadavku na ochranu pred nečestnými klauzulami pri štandardných produktoch obdobne ako vyžadujú vnútroštátne pravidla verejného poriadku teda vždy za každých okolností (porov. C-76/10 POHOTOVOSTĚ/Korčkovská, bod 50,51).

Preto ani proces podľa nariadenia nie je vylúčený z pôsobnosti judikátov súdneho dvora a ex offo súdnej kontroly neprijateľnosti zmluvných podmienok. Inak by išlo celkom iste o konštrukciu s cieľom obísť princípy unijného práva a o obohacovanie sa na úkor iného s popieraním vlastných princípov únie. Zmenka je osobitne náročná na formality a aj v zmenkových právnych veciach je dôležité zaoberať sa ex offo neprijateľnosťou zmluvných podmienok podľa zmluvy, ktorú zmenka zabezpečuje. V ústavnej rovine bolo prízvukované, že prepätý formalizmus sa rovná sofistikovanému odňatiu spravodlivosti (porovnaj nález Ústavního soudu ČR sp. zn. II. ÚS 222/07).

Slovenská republika nestanovila obligatórne zastupovanie advokátom vo veciach podľa nariadenia a kedy by sa zásadným spôsobom zmenili požiadavky vyplývajúce z kontradiktórnosti občianskeho súdneho konania.

Je tiež dôležité poznamenať, že ide o základné konanie pred súdom (nachádza sa právo). Tým sú dané predpoklady na to, aby sa veriteľovi nepriznalo plnenie z neprijateľných zmluvných podmienok. Postačí aplikovať princípy práva. Navyše tým, že súd v procese podľa nariadenia neprizná plnenie z neprijateľnej zmluvnej podmienky, nijako neobmedzí účinok, ktorý sleduje nariadenie. Proces podľa nariadenia je osobitným špecifickým konaním s posilnením zásady koncentrácie a odvolací súd si nemyslí, že by

tvorca nariadenia vychádzal z premisy, že pri tomto druhu procesu neplatia závery judikatúry súdneho dvora k čl. 6 smernice.

Odvolačný súd zastáva ďalej názor, že vzťah nariadenia a procesného kódexu je založený síce na prednosti nariadenia no zároveň aj na subsidiarite Občianskeho súdneho poriadku. (čl.19 nariadenia). Subsidiárne Občiansky súdny poriadok podporuje ex offu súdnu kontrolu neprijateľnosti zmluvných podmienok navyše s prvkami sledujúcimi ochranu erga omnes s cieľom naplniť čl. 7 smernice a zabrániť ďalšiemu používaniu nečestnej klauzuly (§ 153 ods. 4 O.s.p. v nadväznosti na § 53a OZ). Smernica o súdnych príkazoch nevyklučuje ani iné prvky hromadnej ochrany popri hromadnej žalobe. Na dosiahnutie dôležitého cieľa podľa čl. 7 smernice je preto významné aj konanie v individuálnej veci spotrebiteľa a niet jediného dôvodu vylučovať z dosiahnutia tohto cieľa konanie podľa nariadenia 861/2007.

Odvolačný súd z uvedených dôvodov považuje odvolanie žalobcu, podľa ktorého nariadenie samo o sebe predstavuje prekážku pre vykonanie ex offu súdnej kontroly zmluvných podmienok za neďôvodné.

Postup žalobcu ako nekalá obchodná praktika

Žalobca je po spoločnosti POHOTOVOSTĚ, s.r.o. nástupcom práv zo zmenky. Na žalobcu dopadajú všetky dôsledky nečestného konania vrátane toho, že musí počítať s odmietnutím súdnej ochrany. Súdna ochrana sa principiálne neposkytuje osobe konajúcej so zlým úmyslom. Súd chráni vzťahy založené na dobromyseľnosti a čestnosti. Dobromyseľnosť je vylúčená pri návrhoch, v ktorých osoba musela pri elementárnej opatrnosti zistiť, že sú založené na nečestnosti.

Kódex o ochrane spotrebiteľa (zákon č. 250/2007 Z. z.) zakotvil definíciu konania v rozpore s dobrými mravmi (§ 4 ods. 8). Konanie v rozpore s čestnou obchodnou praxou je teda nielen konaním proti dobrým mravom, ale explicitne proti zákonu.

V danej právnej veci správne prvostupňový súd vyhodnotil konanie pôvodného veriteľa a žalobcu ako jeho nástupcu ako odporujúce dobrým mravom. Zdá sa, že žalobca očakával, že v predmetnej veci bez ďalšieho budú uznané nároky, pritom dobre mohol vedieť, že tieto nároky boli v skoršom období odmietnuté pre rozpor s pravidlami verejného poriadku.

Smernica 2005/29 o nekalých obchodných praktikách výslovne reguluje pôsobenie aj na vzťahy po zániku zmluvy. Podľa článku 3.1 táto smernica sa uplatňuje na nekalé obchodné praktiky podnikateľov voči spotrebiteľom tak, ako sú ustanovené v článku 5, pred, počas a po uskutočnení obchodnej transakcie vo vzťahu k produktu. Účelom tejto smernice je prispieť k riadnemu fungovaniu vnútorného trhu a dosiahnuť vysokú úroveň ochrany spotrebiteľa aproximáciou zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení členských štátov o nekalých obchodných praktikách poškodzujúcich ekonomické záujmy spotrebiteľov.

Za nekalú obchodnú praktiku sa považuje konanie veriteľa vrátane jeho nástupcu, aby vykonal plnenie z neprijateľnej zmluvnej podmienky, pretože sa tak koná bez odbornej starostlivosti na strane dodávateľa a spotrebiteľ môže urobiť ekonomické rozhodnutie smerujúce k vykonaniu takéhoto plnenia (§ 7 a násl. ZOS).

Nekalú obchodnú praktiku tejto povahy napĺňa práve žalobca. Zmenkový úrok 0,25% denne predstavuje 91,25 % ročne. Tento úrok má sankčnú povahu, pretože je priamo spojený s nedodržaním povinnosti plniť aj po splatnosti pohľadávky. Aby sa tento úrok mohol podradiť pod inštitút neprimeranej sankcie ako neprijateľnej zmluvnej podmienky uvedenej v čiernom zozname (§ 53 ods.4 písm. k/OZ), postačí, že má čo len čiastočne sankčnú povahu.

Odvolaateľ poukazuje na odobrenie úroku 91,25% zo strany KS v Nitre vo veci 5Co/16/2010. Odvolačný súd zastáva iný názor a to že táto výška úroku bez ďalšieho opodstatňuje záver o jej neprimeranosti (porov. názor Európskej komisie, ktorá žiadala Slovenskú republiku listom z 14.09.2010 č. JUST/A3/RM/kb D (2010)11360 o vysvetlenie a v ktorom okrem iného konštatuje cit. „útvary komisie si sotva vedia predstaviť, že by bol niekto schopný považovať takúto sankciu za platnú...).

Zmluvná pokuta je úplne netransparentná. Postačí akékoľvek drobné porušenie menej závažnej povinnosti a spotrebiteľovi sa o cca o jednu polovicu zvyšuje dlh. Celkom zjavne ide o netransparentnú neprijateľnú sankciu.

Žalobca uplatňuje aj poplatok za úver, ktorý je ďalšou netransparentnou klauzulou. Nič na tom nemení fakt, že ide o hlavný predmet plnenia, keďže jednak je neprimerane vysoký a jednak je netransparentný (neuzavretý okruh administrácie, porov. tiež C-134/13 Volksbank).

Na dosiahnutie týchto plnení sa dojednal neprijateľný rozhodcovský proces a zmenka, ktorú vyplnil čo do istiny dodávateľ už v čase vzniku úverovej zmluvy s podstatným navýšením oproti dlhu (úver 300,- Eur, na zmenke vyplnená suma 464 Eur). Odvolací súd teda aj vo vzťahu k samotnej istine považuje konanie veriteľa za nečestné a sledujúce získanie neoprávneného obohatenia na úkor iného už od samého začiatku právneho vzťahu, z ktorého zmenka vznikla.

Konanie pôvodného veriteľa odporuje fundamentálnym hodnotovým pravidlám, vyžadovaných väčšinou spoločnosti a v demokratickej spoločnosti nemôže požívať ochranu (§ 3 OZ, porov. BECK). To platí aj pre žalobcu, na ktorého boli práva zo zmenky postúpené.

Žalobca pri tisícich postúpení si musel byť dobre vedomý, že ide v skutočnosti o zmenkových dlžníkov ako spotrebiteľov, na ktorých dopadá osobitná ochrana (§ 52 a násl. OZ) a ktorých postavenie nie je možné nijako zhoršovať oproti postaveniu, ktoré garantuje Občiansky zákonník (§ 54 ods.1 OZ). Zmenky indosované na žalobcu majú priamy odkaz na úverové zmluvy, osobné prepojenie cez rovnakého zástupcu (Fridrich Paľko) a žalobcovi postačovalo vynaložiť minimálne úsilie, aby zistil spotrebiteľskú povahu úverovej zmluvy a jej zabezpečenie zmenkou.

Odvolací súd sa preto stotožňuje s prvostupňovým súdom o vedomom konaní žalobcu na škodu žalovaného. Preto ani striktné zmenkové právo (§ 17 ZaŠZ) nepredstavuje prekážku, aby sa zohľadnil skutočný hospodársky cieľ právneho vzťahu so žalovaným (spotrebiteľská úverová zmluva) a tým aj vznikol dôvod na opatrenie súdu smerujúce k zbaveniu účinkov nečestných zmluvných klauzúl (čl. 6 smernice).

Právny zástupca žalobcu zásadne odmietol posúdenie právnej veci podľa kauzy právneho vzťahu, z ktorého zabezpečenie zmenkou vzniklo. Odmietol súvislosť s úverovou zmluvou. Ak by za takýchto okolností súd priznal plnenie zo zmluvy poťažne náhradu z bezdôvodného obohatenia, konal by o nenavrnutom predmete konania neprípustne nad návrh.

Prvostupňový súd správne uvádza, že spotrebiteľ má právo na vydanie zmenky v prípade vypísania príslušenstva nad 30% úverových prostriedkov (§ 4 ods. 6 zákona č. 258/2001 Z.z., cit. „, V súvislosti s poskytovaním úveru od spotrebiteľa alebo inej osoby sa zakazuje splniť dlh zmenkou alebo šekom.8) Veriteľ smie prijať od dlžníka zmenku alebo šek na zabezpečenie svojich nárokov zo spotrebiteľského úveru, len ak ide o zabezpečovaciu zmenku a zmenková suma v čase vyplnenia je maximálne vo výške aktuálnej výšky nesplateného spotrebiteľského úveru a príslušenstva (vrátane zmluvných pokút a iných nárokov veriteľa zo zmluvy o spotrebiteľskom úvere) vo výške maximálne 30 % istiny poskytnutého spotrebiteľského úveru. Zmenku prijatú, resp. vyplnenú veriteľom v rozpore s predchádzajúcou vetou veriteľ nesmie prijať a je povinný ju dlžníkovi kedykoľvek na požiadanie vydať. Ustanovenie tohto odseku platí aj v prípade zmeny majiteľa zmenky alebo postúpenia práv zo zmenky.) Odvolací súd k tomu poznamenáva, že za takýchto okolností podľa § 3 ods. 1 OZ sa veriteľovi súdna ochrana nemá poskytnúť, pretože po práve má byť zmenka v moci druhej strany sporu.

Z uvedených dôvodov odvolací súd potvrdil rozsudok ako vecne správny (§ 219 O.s.p.).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku odvolanie nie je prípustné.